

Samenvatting

Op 12 mei 2000 is een wet tot wijziging van artikel 141 Wetboek van Strafrecht (openlijke geweldpleging) en van artikel 540 ev Wetboek van Strafvordering (rechterlijk bevel ter handhaving van de openbare orde) in werking getreden¹. Deze wetswijziging moest de politie en het openbaar ministerie in staat stellen effectiever op te treden bij verstoringen van de openbare orde.

De centrale vraag van het onderzoek is wat de ervaringen zijn in de praktijk met de toepassing van de gewijzigde artikelen. Ter beantwoording van deze vraag zijn kwantitatieve gegevens verzameld over de afdoening van artikel 141 Wetboek van Strafrecht, is de jurisprudentie en vakliteratuur bestudeerd en zijn tien praktijkdeskundigen geïnterviewd over hun ervaringen.

Er is een stijgende lijn te onderkennen in het aantal zaken dat op basis van artikel 141 Wetboek van Strafrecht is ingeschreven bij de parketten en dat is afgedaan zowel door het openbaar ministerie als de rechter in eerste aanleg. Uit een vergelijking van deze cijfers met de geregistreerde (geweld)misdrijven bij het CBS, komt naar voren dat deze stijgende lijn eerder samenhangt met de algemene toename van het aanbod en de afhandeling van strafzaken dan dat die is toe te schrijven aan de wetswijziging. De respondenten bevestigen dit beeld.

Uit de onderzochte jurisprudentie komt naar voren dat enkel een actieve handelingsbetrokkenheid van een verdachte bij het gezamenlijk plegen van openlijk geweld mag leiden tot een veroordeling op grond van het gewijzigde artikel 141 Wetboek van Strafrecht. De respondenten bevestigen dit beeld.

De rechtspraktijk blijkt goed uit de voeten te kunnen met het gewijzigde artikel 141 Wetboek van Strafrecht. Het artikel biedt voordelen bij de strafrechtelijke aanpak van (groepsgewijze) verstoringen van de openbare orde. Meer handelingen kunnen nu als strafrechtelijk relevant worden gekwalificeerd en voorlopige hechtenis is vaker mogelijk. Er kan een ruimere kring van verdachten worden aangehouden, succesvol worden vervolgd en veroordeeld. Het artikel wordt dan ook standaard ingezet bij de strafrechtelijke aanpak van voetbalvandalisme. Hoewel het hier niet specifiek voor is bedoeld, heeft het artikel ook zijn nut bewezen bij de aanpak van groepsgeweld van jongeren.

De vrees van critici dat het gewijzigde artikel ertoe zou leiden dat onschuldige passanten ten onrechte zouden worden aangehouden is, althans voor zover wij in de jurisprudentie en bij respondenten hebben kunnen nagaan, in de praktijk niet bewaarheid.

Het gewijzigde artikel 540 ev Wetboek van Strafvordering heeft in de praktijk zijn waarde (nog) niet bewezen. Het artikel is onbekend en ongebruikt gebleven. Volgens respondenten heeft het in de rechtspraktijk geen toegevoegde waarde boven reeds bestaande dwangmiddelen en voorzieningen, zoals de voorlopige hechtenis, de schorsing onder voorwaarden van de voorlopige hechtenis of het stadionverbod.

¹ Staatsblad 2000, 193.